

BAŞKANLIK SİSTEMİ TARTIŞMALARI: AMAÇ NEDİR?

AMAÇ, “TÜRK TİPİ BAŞKANLIK SİSTEMİ” İLE ÜLKEYİ “BİR ANONİM ŞİRKET GİBİ YÖNETMEK” MİDİR?..YOKSA PROBLEM ÇÖZMEK MİDİR?

Münir Aktolga
Mart 2015

Gülay şöyle yazdı geçenlerde; ben de aynen katılıyorum:

“Başkanlık sistemi tartışmaları, “nasıl bir başkanlık sistemi” sorusunun cevabı verilmediği sürece havanda su dövmeye benziyor.

O yüzden de ben bu tartışma açıldığından bu yana, başkanlık sistemine kategorik bir karşı çıkış mümkün olmadığına göre, gerçek tartışmanın ancak AK Parti'nin “Türk Usulü” dediği kendi başkanlık sistemini açıkladıktan sonra başlayabileceğini; herkesin de tutumunu ancak ondan sonra alabileceğini söylüyorum.

AK Parti henüz böyle bir model açıklamadı. Bu şartlarda iktidarın 2012'de Anayasa Komisyonu'na verdiği 20 maddelik taslaktan hareket etmek durumundayız.

Söz konusu taslak o zamanlar birçok noktadan eleştirilmişti. Ama öyle iki eleştiri vardı ki, bu iki noktayı içeren bir başkanlık rejiminin, bu rejimden beklenen temel faydayı yok edeceği söyleniyordu.

Şimdi bu eleştirilere bakalım...

AK Parti'nin 2012 önerisinde en fazla eleştiriye uğrayan noktalardan birincisi, başkana “başkanlık kararnamesi” çıkarma yetkisi verilmesidir.

Buna göre başkan, gerekli gördüğü konularda “başkanlık kararnamesi” çıkarabilecektir. Nedir bu gerekli gördüğü koşullar?

Kanunlarda kararname çıkarılacak konuyu düzenleyen açık hükümler bulunmaması hali...

Bu koşulun istismara son derece müsait olduğu, istenildiğinde kanun metninin yorumunda zorlamalar yapılarak “açık olmayan” noktalar yaratılabileceği açıktır. Dolayısıyla başkanlık kararnamesi çıkarma yetkisini rahatlıkla başkana yasama yetkisi verilmesi ya da en hafifinden yasamanın yetkilerine müdahale imkanı verilmesi olarak yorumlayabiliriz.

Denilebilir ki, bugünkü sistemimiz de Bakanlar Kurulu'na kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi veriyor.

Evet, bugünkü Bakanlar Kurulu'nun da KHK çıkarma yetkisi var. Ama arada önemli bir fark var.

Kamu hukuku profesörü Levent Köker bu farkı şöyle anlatıyor:

“Bugünkü Bakanlar Kurulu, kanun hükmünde kararname (KHK) çıkarma yetkisini “olağan dönemlerde” TBMM'nin çıkardığı bir yetki kanunundan almaktadır ve konu ve süre bakımından onunla bağlıdır. Olağanüstü dönemlerde ise, KHK çıkarma yetkisi cumhurbaşkanı başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu'na aittir. Konu sınırı yoksa da, yer sınırı vardır (olağanüstü durumun geçerli olduğu ülke bölümü). **Nihai onay makamı, her iki durumda da TBMM'dir. AKP önerisi, başkanlık kararnamesi ile bugünkü olağanüstü yetki durumunu olağanlaştırmakta ve TBMM onayını da kaldırmak suretiyle, kararname yetkisini yasama yetkisine dönüştürmektedir.”**

(Bu arada eklemek gerekir ki, kuvvetler ayrılığına aykırı olan böyle bir yetki “ABD usulü” başkanlık sisteminde mevcut değildir. Yani ABD Anayasası başkana, kanun niteliğinde kararname çıkarma yetkisi vermemiştir.)

Köker ayrıca, AK Parti önerisinde başkana verilen kanunları onaylama ve yayımlama yetkisi içinde yer alan, “tamamen veya kısmen uygun bulmadığı kanunları TBMM’ye geri gönderme yetkisi”nin taşıdığı sakıncalara da dikkat çekiyor. Bu yetkinin yasama faaliyetinde başkanın etkisini artırıcı yönde düzenlendiğini söyleyen Köker şöyle devam ediyor:

“Başkan tarafından geri gönderilen kanunların yasalaşabilmesi için TBMM’nin geri gönderilen kanunu aynen ve en az beşte üç çoğunlukla kabul etmesi gerekmektedir. Bu, ‘Başkanlık kararnamesi’ ile yasama yetkisi verilen başkanın beğenmediği kanunları engelleyebilme (ve ülkeyi kendi çıkardığı kararnamelerle yönetme) gücüne sahip kılınması anlamını taşımaktadır.”

Görüldüğü gibi, başkana kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi vermek, başkanlık sisteminin en önemli üstünlüğü olarak gösterilen “kuvvetler ayrılığının sağlanması” özelliğini yok etmek ve başkana yasamaya müdahale yetkisi vermek anlamını taşıyor. Dolayısıyla, başkanlık sisteminin özülle ve ruhuyla çelişiyor¹.

Nereden çıktı bu tartışmalar, neden „başkanlık sistemi,,:

Deniyor ki (bütün bu söylenenlere ben de katılıyorum), „başkanlık sistemi Türkiye gibi çok kültürlü, yapısal olarak mozayikli andıran bir toplumda, ülkeyi yönetilemez hale getiren koalisyonları önlemek için kaçınılmazdır. Bu türden bir yönetim zaafını önlemek için şu an elimizde olan tek araç seçim barajını yüksek tutmak; ama görüyorsunuz, bu da başka sorunlara neden oluyor. Örneğin, ülke için hayati öneme sahip olan Kürt sorununun çözümünü gibi bir konuda yüzde on barajı yüzünden Kürt siyasi hareketini sisteme entegre etmekte güçlük çekiyoruz. Bir yandan PKK’nın silah bırakmasını, sorunların parlamento zemininde siyasetle çözülmesini tartışıyoruz, ama diğer yandan da yüzde on barajı yüzünden onlara bu yolu kapatıyoruz... Ancak, bugünkü sistem devam ettiği sürece, barajı kaldırırsak bu sefer de ülkede bir yönetim zaafı ortaya çıkıyor ki, bu da en çok değişimin önünü kesmeye çalışan eski Kemalist elitin-Devlet sınıfının işine yarıyor. Kısacası, bir yandan, „parlamente sistem çoğulcu yapıyı korumak için tek çözüm yoludur“ diyoruz, ama öte yandan da mevcut sistemle yürümeye devam ettiğimiz sürece ne çoğulcu yapıyı koruyabiliyoruz, ne de kendi ayaklarımızın üzerinde yürüyerek daha ileri gidebiliyoruz!...Bütün bunların hepsini yaşadık gördük. Öyle zamanlar oluyor ki, en basit konularda bile hükümet karar alamaz hale geliyor. Darbe yönetimleri öyle bir anayasa hazırlamışlar, „parlamente sistem“ adı altında öyle bir „Türk tipi parlamente sistem“ icad etmişler ki, onların vesayeti olmadan sivil iktidarların kendi başlarına adım atmaları bile mümkün değil!..

İşte, başkanlık sistemi, uygulamada ortaya çıkan bütün bu sakıncaların önüne geçmek için, tek kelimeyle yeni Türkiye’nin üst yapısını inşa edebilmek gereklidir. Çünkü, bu durumda hem ülke yönetilemez, karar alamaz durumdan kurtulacak, hem de „seçim barajı“ diye bir şeye gerek kalmayacağı için bütün görüşlerin-Kürt siyasi hareketinin de-en geniş şekilde parlamentoda temsilinin yolu açılmış olacaktır“. Hem sonra, bir de bakarsınız ilerde Kuzey Irak’ın ve Rojava’nın Kürtleri de bu sisteme dahil olmak isterler, kim bilir! Başkanlık sistemi, böyle bir durumda federal bir yapıyı ayakta tutabilmek için de yegane çözüm yoludur!..

Devamla, deniyor ki: „Ama hepsi bu kadar da değil, bir nokta daha var: Bir yandan diyoruz ki, Türkiye çok kültürlü-çok etnisiteli bir ülkedir, Osmanlı artığı katı merkezîyetçi sistem herşeye rağmen eski Türkiye olarak bizi buraya kadar getirdi, ama artık bundan sonra aynı şekilde devam edemeyiz. Bundan böyle, adına ne dersek diyelim, yerelden yönetimi esas alan yeni

¹ <http://www.duzceyerelhaber.com/gulay-gokturk/32129-nasil-bir-baskanlik-sistemi->

tipten bir işletme sistemine ihtiyacımız olduğu apaçık ortadadır. Önümüzdeki süreçte yeni bir anayasa yaparken bu durumu dikkate alarak, ademi merkezîyetçi bir işletme sistemini hayata geçirmek için ne gerekiyorsa onu yapmalıyız. Başta Kürt sorunu olmak üzere birçok sorunumuzun çözümü de buna bağlıdır. Başka türlü demokratik bir ulus haline gelemeyeceğimiz gibi, eski sistemle artık ülke birliğini bile devam ettirmemiz mümkün değildir“.

Bu görüşler, benim de katıldığım görüşlerin özeti. Bu nedenle, Osmanlı artığı katı merkezîyetçi yönetimi-Devlet anlayışını- saf dışı bırakacak, yerelden yönetimi güçlendirerek-ademi merkezîyetçiliği- temel alacak bir başkanlık sistemine ben de yürekten katılıyorum. Tek bir başkan, karar alma yetkisi felce uğratılmamış merkezi bir yönetim, bütün görüşlerin, kültürlerin, etnik oluşumların hiçbir baraj olmadan temsil edilebilecekleri bir parlamento... Ama aynı zamanda, yerel yönetimlere, hatta tek tek bireylere bile kendi kendilerini yönetme konusunda insiyatif veren; bütün bunları yaparken de kuvvetler ayrılığında hiçbir taviz vermeyen, kontrol ve karar yetkisinin son tahlilde merkezi parlamentoda olduğu bir işletme sistemi... Açık konuşalım, Kürt sorunu da dahil olmak üzere bütün diğer sorunlarımızın nihai çözümü bu türden bir işletme sistemine sahip olabilmemize bağlıdır. Yeni Türkiye dediğimiz oluşumun üst yapısı böyle bir zemine sahip olmak zorundadır...

Ama iyi güzel de, bakın şurada seçime çok az bir zaman kaldı, seçimden sonra yeni bir anayasa yapımından, bunun şimdiden „tartışılmasından“ falan bahsediyoruz, peki siz bu arada AK Parti'den ve sayın Erdoğan'dan „verin 400 milletvekilini anayasayı değiştirerek Türk tipi bir başkanlık sistemine geçelim“ sözünden başka birşey-bu konuda somut bir öneri-duydunuz mu?. Hem „başkanlık sistemi tartışılın“ deniyor, ama hem de ortada henüz somut bir öneri yok!. Ha, „Türk tipi“ olayına bir de şimdi „benim derdim ne biliyor musunuz, ben ülkeyi aynen bir anonim şirket gibi yönetmek istiyorum“² eklendi o kadar! Yani şunu demiş oluyor sayın Erdoğan; „ben, ülkeyi bir anonim şirket gibi yönetebilmek için Türk tipi bir başkanlık sistemi istiyorum“ o kadar!. Bitti!.. „Bunun da yolu 400 milletvekiline sahip olarak anayasayı değiştirmekten geçiyor“! Demek olay bu, gerisi teferruat ki, bunun dışında nasıl bir başkanlık sistemi istenildiğinden, kuvvetler ayrılığı ilkesinden, demokratikleşme açısından yeni anayasanın nasıl olması gerektiğinden falan bahsetmeye hiç gerek duyulmuyor! Kim bilir, belki de önümüzdeki günlerde açıklanır bunlar da!!..

Bu durumda tabii herşey değişiyor. Bir kere o „Türk tipi başkanlık sistemi“ meselesi kökünden sorunlu!. Çünkü, kim ne derse desin bunun adı modern bir Sultanlık rejimidir..Biz, „daha az merkezîyetçi yeni bir anayasa“ falan derken bir de bakıyoruz „yağmurdan kaçarken doluya tutulmak“ gibi karşımıza yeni tipten katı merkezîyetçi bir Sultanlık rejimi alternatifi çıkıyor!.

Bu konuyu daha önce ayrıntılı olarak ele aldığımız için burada lafı uzatmıyorum. İsterseniz aşağıdaki linke bir tıklayın yeter. Görün bakalım neyin nesiymiş şu „Türk tipi başkanlık sistemi“!..

<http://www.aktolga.de/m50.pdf>

Buradaki ilginç olan nokta, hiç şüphesiz, “Türk tipi bir başkanlık sistemi” ile,“ülkeyi tıpkı bir anonim şirketi yönetiyor gibi yönetmek” arasındaki ilişkidir-bağdır!..

Bakın bu ne demek: Önce, bunun bir “samimi ikrar” olduğunun altını çizerek başlayalım!.

Bir anonim şirketin birçok hissedarı vardır, ama her durumda yönetim en büyük hisseye kim sahipse onun olur... Gerisi teferruatır (İsterseniz hissedarlarla en büyük hisse sahibi

² <http://www.aksam.com.tr/siyaset/cumhurbaskani-erdogan-balikesirde-konustu/haber-389791>

yönetici arasındaki ilişkiyi de yönetici sınıfın kendi içindeki ilişkilere benzetebilirsiniz; ama burada sözkonusu olan zaten şirketin kendi içindeki yönetim olayı değildir; ülkeyi yöneten bir başkanın tıpkı bir şirket yöneticisinin ülke çapında-hatta işin küresel boyutlarıyla da- şirketi yönetmesi gibi bütün bir ülkeyi-vatandaşları yönetmesidir).

“Anonim şirketler nasıl mı yönetiliyor? Eskiden kararlar en az üç kişiden oluşan yönetim kurulu tarafından alınıyordu..Yeni Türk Ticaret Kanunu'nda bu hüküm değiştirildi.. Tek üyeli yönetim kurulu uygulaması getirildi..Tek adam yönetimi yasallaştırıldı..Bu değişiklik niye mi yapıldı? Pratik diye, kolay karar alıp uygulanıyor, görüş ayrılığı yaşanmıyor diye..Yasanın 359. maddesinin birinci fıkrası şöyle diyor: Anonim şirketin, esas sözleşmeyle atanmış veya genel kurul tarafından seçilmiş, bir veya daha fazla kişiden oluşan bir yönetim kurulu bulunur. Yönetim kurulu bir kişi olabilir..Tek kişilik yönetim kurulu.. Adı kurul ama bir kişi!..Tam bize uygun!..Bence, Cumhurbaşkanı'nın Türkiye anonim şirket gibi yönetilsin derken kastettiği budur.. Türkiye anonim şirket olsun, ben de o şirketin tek kişilik yönetim kurulu olayım.. Bütün kararlar Beştepe'de-“Aksaray'da”- alınsın!”³

Ama daha da ötesi, yani bu işin bir de “Türk tipi başkanlık sistemiyle” olan ilişkisi yönü var ki o, meseleyi daha da açık hale getiriyor:

Bir insan bir anonim şirketi hangi hakla, neye dayanarak yönetir tek başına? Şirketin en büyük hissedarı olmak değil midir bu işin özü? Yani, insana bir şirketi tek başına yönetme hakkını-yetkisini veren şey, son tahlilde, onun şirket üzerindeki özel mülkiyet hakkıdır. Alın işte size "Türk tipi başkanlık sistemi"!... Çünkü bu durumda da mülk önce Allah'ın, sonra da onun yeryüzündeki gölgesi durumunda olan sultanındır. Nasıl ki bir anonim şirkette yönetim yetkisi en büyük hissedara-mülk sahibine- ait oluyorsa, sultana ait olan mülke “tasarruf yetkisi” de pratikte onun kendi özel mülkünü hükmetmesiyle bir ve aynı şey haline gelir..

Ülke yönetimi hiçbir şekilde bir şirketin yönetimiyle kıyaslanamaz dedik; çünkü, bir şirketin yönetimi direkt olarak o şirketin özel mülkiyetine sahip olup olmamaya ilgili iken, kapitalist bir ülkede, egemen unsur da olsa, ne burjuvazi o ülkenin özel mülkiyetine sahip bir sınıftır, ne de diğer insanlar, adına ülke-ya da toplum denilen şirkette kendi işgüçlerini satarak çalışanlar!! Evet o-yani burjuvazi- egemen sınıftır, ama ülke yönetiminden bahsettiğimiz an bu durumda belirleyici olan artık ülkenin özel mülkiyetine sahip olup olmamak değildir!! Ülke yönetimi, mevcut durumu (bunun özünü üretim ilişkilerince belirlenen toplumsal bir sözleşme oluşturur) temsil eden bir hukuk içinde sistemin merkezi varoluş instansı olarak ortaya çıkar. Demokrasi de, işte bu, belirli bir hukuki zeminde oluşan denge unsurunu ortaya çıkarmanın aracı-işletme sistemi- olur... Yani, parlamenter sistem de olsa, başkanlık sistemi de olsa, her iki durumda da amaç, sözkonusu sistemin yapısal durumuna ve işleyişine en uygun olan hukukun ve bu zeminde oluşan yönetim instansının oluşmasıdır.

Bir firmada çalışanların hukuku-statüsü ise bambaşkadır. Bu durumda onlar bir iş sözleşmesiyle kendi işgüçlerini satarak-bunun karşılığında bir ücrete sahip olarak- varolurlar. Yani buradaki ilişki tamamen bir iş ilişkisidir. Çalışanlar, eğer istemezlerse-örneğin ücreti az bulurlarsa, ya da daha başka bir nedenle- çıkış verip işten ayrılabilirler...Ama bir ülkenin vatandaşlarının durumu böyle değildir; onların böyle bir hürriyeti yoktur!! Yani onlar, “ben istemiyorum” diyerek başka bir yere gidemezler!!..Ülkeyi yönetenler de, kendi özel mülkleri olan bir şirketi yönetiyorcasına bir işçinin işine son verir gibi insanların vatandaşlık durumuna son veremezler!! Böyle birşeyi denemeye kalktıkları an bunun adı sultanlık ya da diktatörlük olur!!..”İstemiyorsan çek git benim mülkümde” mantığıdır bu!!.. Sayın Erdoğan'ın böyle düşünmeyecek kadar insancıl olduğuna inanıyorum ben; ama herhalde, kaş yapayım derken göz çıkarmak da bu olsa gerekir!..

³ <http://www.milliyet.com.tr/tek-kisilik-anonim-sirket/gundem/ydetay/2029314/default.htm>

Yahu ben şunu anlamıyorum, o kadar “danışman-başdanışman” var bu “Aksaray’da”, bunların içinde bütün bunları düşünen hiç kimse yok mu; hadi Erdoğan içinden geldiği gibi rasgele konuşuyor, yani niyeti kötü değil diyelim, ama neden bunlar müdahale etmiyorlar duruma! Hem sonra bunlar-bu “danışmanlar”- görmüyorlar mı, bu türden çıkışlar sadece başkanlık sistemini değil, aynı zamanda, artık bununla birlikte düşünölmeye başlanan yeni bir anayasayı inşa konusunu da çıkmaza sokuyor!.

Çok açık söylüyorum, hani daha ademi merkezietçi yeni bir anayasa istiyoruz falan derken, bu türden çıkışları duydukça ben bile artık yeni bir anayasadan umudumu kesmeye başladım!.. Ülkeyi bir “şirketi yönetmiş gibi Türk tipi bir başkanlık sistemiyle yönetme” talepleri karşısında daha şurda 10 Ağustos’ta oyunu Erdoğan’a veren ben bile artık ciddi ciddi “aman HDP parlamentoya girsin de bu türden çılgınlıkların önü kesilsin” demeye başladım!..

Bu konuda linkini verdiğim şu makalelere bakabilirsiniz:

1) “Erdoğan’ın cumhurbaşkanlığı ne anlama geliyor? Nereye geldik, nereye gidiyoruz, ne yapmalıyız”?: <http://www.aktolga.de/m53.pdf>

2) “Yaşanılmaya başlanan süreç devrimin ikinci aşamasına ilişkindir”:
<http://www.aktolga.de/a64.pdf> çalışmalara bakabilirsiniz..

Hem sonra nedir Allah aşkına bu hiddet, bu kavgacı dil, üslup!.. Don Kışot yanımızda hiç kalacak bu gidişle! O sadece yel değirmenlerine karşı savaş açmıştı. Bizimkiler ise neredeyse bütün dünyaya karşı savaş açtılar!! Amerika düşman, AB zaten ezelden düşmanmış da haberimiz yokmuş; yani bütün Batı karşıımızda!! Küresel sermaye ise, onlar zaten “finans oligarşisi” “Tapınakçılar”!! Açın bakın o “danışmanların” yazılarını, kan damlıyor mübareklerden!.. E, bunları sadece biz mi okuyoruz!. Elin adamları da okuyor ve diyorlar ki, “bunların niyeti bozuk”!. Ve de ne oluyor tabi, yavaş yavaş Türkiye’nin etrafındaki çember daralıyor!... Sonra bir de tutup, “bakın biz dememişmiydik bunlar hep bize düşman” demezler mi ya!! Nedir bu şimdi!..Ama artık galiba bütün bunlar da yetmiyor ki, kendi kendileriyle de savaşmaya başladılar!.. Yahu bu normal midir sizce?. Bir gün önce, son on iki yılda en başarılı olduğunuz alanı yöneten kendi ekonomi yönetiminizi “vatan hainliğiyle” suçluyorsunuz, ama ertesi gün de oturup onlarla, “aramızda bir problem yok” diye işi tatlıya bağlamaya çalışıyorsunuz!.. Laf aramızda, Allah rahmet eylesin benim babam da böyleydi işte!! Ama ne oldu sonra, bütün o bağırıp çağırmlar, kavgacı diller falan hepsi onunla birlikte yok olup gittiler!.. Ah baba ah diyorum bazan, değer miymiş görüyorsunuz!..

Neyse, hepsi bir yana, bu gidişle zaten, sırf Erdoğan’ı frenlesinler diye HDP ‘yi de meclise sokacak halkımız!. Türk tipi başkanlık sistemi filan da böylece rafa kalkmış olacak tabi, burası açık da, ama bu arada en azından şu “barış sürecini” bile başarıya ulaştırabilirlerse gene de helal olsun Erdoğan’a ve AK Parti’ye diyeceğiz!..